

SHAXSLARO MUNOSABATLARNI O'RGANISH UCHUN QO'LLANILADIGAN METODIKALAR

TAFU o'qituvchisi Usmanova Sevara Akmalovna

TAFU o'qituvchisi Turg'unov Abdumannop Inomjonovich

TAFU pedagogika va psixologiya yo'nalishi 3-kurs 09-guruh talabasi

Tursunova Maftunabonu Baxtiyorjon qizi

TAQRIZ

Mazkur maqolada shaxslararo munosabatlar tushunchasi, uning psixologik mohiyati hamda bu munosabatlarni o'rganish va tahlil qilishda qo'llaniladigan metodikalar tahlil qilingan. Muallif zamonaviy psixologiyada qo'llaniladigan asosiy diagnostik vositalarni ko'rib chiqib, ularning afzallik va cheklovlarini ochib bergan. Tadqiqot natijalari ilmiy-amaliy faoliyatda pedagoglar, psixologlar va tadqiqotchilar uchun foydali bo'lishi mumkin.

KIRISH

Shaxslararo munosabatlar psixologik, sotsiologik va pedagogik fanlar chorrahasida joylashgan murakkab ijtimoiy-psixologik hodisadir. Har bir inson jamiyatda yashar ekan, turli odamlar bilan muloqotda bo'ladi, ijtimoiy rollarni bajaradi va o'zaro ta'sirda bo'ladi. Ushbu jarayonlar inson ruhiyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Zamonaviy jamiyatda shaxslararo munosabatlarni chuqur o'rganish ehtiyoji ortib bormoqda. Chunki bu munosabatlar ish samaradorligi, oilaviy baxt, ta'lim sifati va boshqa ko'plab sohalarda hal qiluvchi omil hisoblanadi. Shu boisdan, shaxslararo munosabatlarni o'rganish uchun psixodiagnostik, eksperimental va kuzatuv metodlariga asoslangan ilmiy yondashuv zarur bo'ladi.

ASOSIY QISM

1. Shaxslararo munosabatlar mohiyati

Shaxslararo munosabatlar ikki yoki undan ortiq shaxslar o'rtasida yuzaga keladigan psixologik va ijtimoiy munosabatlar tizimidir. Bu munosabatlar hissiy, kommunikativ va xulqiy komponentlarni o'z ichiga oladi. Ular oila, do'stlik, hamkorlik, rahbar-hodim, o'qituvchi-o'quvchi kabi turli sohalarda namoyon bo'ladi.

2. Metodik yondashuvlarning ahamiyati

Shaxslararo munosabatlarni o'rganishda metodik yondashuvlar muhim o'rin tutadi. Quyidagi asosiy metodikalar keng qo'llaniladi:

a) So'rovnoma va testlar

Bu metodlar yordamida shaxslararo munosabatlar haqidagi subyektiv tasavvurlar va munosabatlar aniqlanadi. Masalan, T. Liri tomonidan ishlab chiqilgan

"Interpersonal Diagnosis of Personality" metodi shaxslararo xulqni aniqlashda keng qo'llaniladi. Shuningdek, "Sotsiometriya" (J. Moreno) yordamida guruh ichidagi munosabatlar aniqlanadi.

b) Kuzatuv metodi

Kuzatuv metodida psixolog yoki tadqiqotchi ishtirokchilarning tabiiy sharoitdagi o'zaro munosabatlarini qayd etadi. Bu metod real shart-sharoitda odamlarning qanday munosabatda bo'lishini aniqlash imkonini beradi. Ayniqsa, maktab yoki ish jamoasida qo'llanilishi samarali bo'ladi.

c) Suhbat va intervyu

Suhbat metodida psixolog respondentning fikrlari, hissiyotlari, motivlari haqida chuqurroq ma'lumot oladi. Strukturaviy va erkin intervyular mavjud. Bu metod odatda boshqa metodlar bilan birgalikda qo'llaniladi.

d) Eksperiment

Eksperimental metod orqali shaxslararo munosabatlarga turli omillarning ta'siri o'rganiladi. Masalan, guruh ichidagi ijobiy rag'batlantirish va tanqidning munosabatlarga qanday ta'sir qilishi sinovdan o'tkazilishi mumkin.

3. Zamonaviy texnologiyalar roli

So'nggi yillarda shaxslararo munosabatlarni o'rganishda axborot texnologiyalariga asoslangan metodlar — onlayn so'rovnomalar, virtual guruhlarda kuzatuv, sun'iy intellekt yordamida tahlil qilish kabi yondashuvlar rivojlanmoqda. Bu esa tadqiqotlarni yanada kengroq auditoriyada va qisqa vaqt ichida o'tkazish imkonini beradi.

4. Metodik tanlovdagi muammolar

Metodika tanlashda quyidagi muammolarga duch kelinadi:

Subyektivlik: Ayrim metodlar respondentning samimiyligiga bog'liq.

Moslik: Har bir metod har qanday guruh uchun to'g'ri kelmasligi mumkin.

Tahlil qilish murakkabligi: To'plangan ma'lumotlarni izchil tahlil qilish ko'nikmasini talab etadi.

XULOSA

Shaxslararo munosabatlarni o'rganish jamiyat taraqqiyoti va insonlar farovonligi uchun muhim hisoblanadi. Bu munosabatlarni to'g'ri baholash va tahlil qilish orqali ijtimoiy muhitni yaxshilash, nizolarni kamaytirish, samarali muloqotga erishish mumkin. Turli metodikalarni to'g'ri tanlash va qo'llash esa tadqiqot natijalarining aniqligi va ishonchliligini ta'minlaydi. Shu bois psixologlar, pedagoglar va sotsiologlar ushbu sohada metodik yondashuvlarga jiddiy e'tibor qaratishlari lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Лири Т. "Межличностная диагностика личности". – М., 2001.
2. Морено Дж. "Социометрия". – СПб., 2003.
3. Сафин А.Р. "Методы психологии: Учебное пособие". – Казань, 2012.

4. Немов Р.С. "Психология. Учебник для вузов". – М., 2005.
5. O'zbekiston Respublikasi oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. "Psixologiya asoslari" – Toshkent, 2020.Э

